

Przymiot strony w postępowaniu restrukturyzacyjnym podmiotów uprawnionych z umorzonych obligacji i rachunków bankowych

Agata Kowalska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Wprowadzenie

Zgodnie z art. 103 ust. 5 u.b.f.g. podmiotem uprawnionym do zaskarżenia decyzji w przedmiocie wszczęcia przymusowej restrukturyzacji jest przede wszystkim rada nadzorcza podmiotu w restrukturyzacji. Skargę może wnieść również każdy, kogo interes prawny został naruszony decyzją Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Dla wykazania interesu prawnego konieczne jest istnienie normy prawa materialnego będącej podstawą ustalenia praw lub obowiązków w sprawie będącej przedmiotem postępowania. Jednocześnie w piśmiennictwie wskazuje się, że podstawy istnienia interesu prawnego można upatrywać nie tylko w przepisach prawa administracyjnego, ale i innych gałęziach prawa, szczególnie w prawie cywilnym. Wobec powyższego, oceny wymaga możliwość zaskarżenia decyzji BFG przez wierzycieli banku w restrukturyzacji.

Wybrane wyniki badań

Wszczęcie przymusowej restrukturyzacji często prowadzi do umorzenia lub konwersji instrumentów kapitałowych banku. **Umorzenie jest dokonywane nieodpłatnie, co oznacza, że wierzycielom, w tym posiadaczom obligacji banku, nie przysługuje żaden ekwiwalent pieniężny.** Innymi słowy, wskutek umorzenia posiadacze praw udziałowych zostają pozbawieni prawa własności. Dopuszczalność nieodpłatnego odjęcia praw majątkowych wynika z faktu, że koszty przymusowej restrukturyzacji w pierwszej kolejności obciążają wierzycieli i akcjonariuszy banku.

Możliwość zaskarżenia decyzji BFG jest warunkowana istnieniem interesu prawnego. Pojęcie interesu prawnego jest definiowane jako istnienie związku między sferą indywidualnych praw i obowiązków skarżącego a zaskarżonym aktem lub czynnością. Podmiot wnoszący skargę musi wskazać normę prawną, która jest podstawą jego żądania. **Nie można zatem zgodzić się z twierdzeniem, że wierzyciele banku nie posiadają interesu prawnego w zaskarżeniu decyzji BFG.**

W piśmiennictwie można spotkać się z poglądem, że o istnieniu legitymacji skargowej decyduje **interes prawny, którego istotę stanowi żądanie oceny przez sąd administracyjny zgodności zaskarżonej decyzji z prawem** [T. Woś [w:] H. Knysiak-Sudyka, M. Romańska, T. Woś, *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, wyd. VI, Warszawa 2016, art. 50, a także wyrok NSA z 17.03.2015 r., II OSK 1955/13, LEX nr 1665729.]

Z uwagi na to, że skutkiem umorzenia instrumentów kapitałowych jest nieodpłatne odjęcie praw majątkowych, wierzyciele banku w restrukturyzacji powinni mieć prawo zainicjowania kontroli sądowej. Co istotne, wniesienie skargi nie wstrzymuje wykonania zaskarżonej decyzji, a sama kontrola ma ograniczony charakter. Sąd administracyjny jest uprawniony jedynie do zbadania zgodności decyzji z obowiązującymi przepisami prawnymi. W razie uwzględnienia skargi sąd może wyłącznie stwierdzić, że decyzja została wydana z naruszeniem prawa.

Interesu prawnego wierzycieli banku nie można upatrywać w art. 417¹ k.c., natomiast decyzja wydana z naruszeniem prawa będzie mogła pełnić funkcję prejudykatu w postępowaniu odszkodowawczym prowadzonym właśnie na podstawie art. 417¹ k.c.

Podstawy interesu prawnego obligatariuszy banku należy szukać w przepisach ustawy o obligacjach.

Obligacje, tak jak akcje i udziały, są papierami wartościowymi. Papier wartościowy potwierdza istnienie określonego prawa. **Zgodnie z art. 4 ustawy o obligacjach, obligacje kreują stosunek zobowiązaniowy, w którym dłużnikiem jest emitent, a wierzycielem obligatariusz. Skoro obligatariusz jest właścicielem obligacji, to nie sposób przyjąć, że decyzja BFG nie oddziałuje na jego sytuację prawną. Obligacje w istocie urzeczywistniają prawa majątkowe w nich zawarte.**

Obowiązywanie w polskim porządku prawnym przepisów ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym jest wynikiem implementacji odpowiednich regulacji unijnych (dyrektywy BRR). **Zgodnie z art. 85 wspomnianej dyrektywy, państwa członkowskie zapewniają, aby każda osoba, której dotyczy decyzja o zastosowaniu środka przymusowej restrukturyzacji, miała prawo odwołać się od tej decyzji.** Wykładnia językowa przywołanego przepisu prowadzi do wniosku, że ustawodawca unijny nie uzależnia możliwości zaskarżenia decyzji od posiadania interesu prawnego. W myśl art. 85 dyrektywy BRR legitymację skargową powinien zatem posiadać podmiot, do którego praw bądź obowiązków odnosi się decyzja BFG. Przepis art. 103 ust. 5 u.b.f.g. jest efektem wadliwej implementacji regulacji unijnych. **Transpozycja dyrektywy nie wymaga literalnego przeniesienia jej przepisów do prawa krajowego, co nie oznacza, że przepisy ustawy krajowej mogą zmieniać sens unormowań unijnych.** W sytuacji nieprawidłowej implementacji lub upływu terminu jej realizacji, jednostka ma prawo bezpośrednio powoływać się na przepisy dyrektywy przeciwko państwu, o ile przepisy te są jasne, precyzyjne i bezwarunkowe.

Ustawodawca nie bez powodu przyjmuje pierwszeństwo realizacji interesu publicznego względem prawa do ochrony sądowej podmiotu w restrukturyzacji i jego wierzycieli. **Ochrona interesu publicznego nie może jednak prowadzić do sytuacji, w której wierzyciele banku są pozbawieni prawa do sądu.** Mimo że przymusowa restrukturyzacja ma na celu sprawną reorganizację banku w trybie pozasądowym, to konieczne jest w tym wszystkim uwzględnienie interesariuszy banku w restrukturyzacji. **Nie można zgodzić się ze stanowiskiem wyrażanym w orzecznictwie, że wierzyciele banku nie są uprawnieni do zaskarżenia decyzji BFG. Posiadają oni interes prawny i decyzja BFG dotyczy ich praw i obowiązków (szczególnie prawa własności).** Powyższe, jak wskazuje ustawodawca unijny, jest wystarczające do przyznania legitymacji skargowej uprawniającej do poddania decyzji BFG kontroli sądowej.

Podsumowanie i wnioski

Dotychczasowe orzecznictwo zgodnie przyjmuje, że podmioty uprawnione z umorzonych obligacji i rachunków bankowych nie posiadają legitymacji do zaskarżenia decyzji BFG w przedmiocie przymusowej restrukturyzacji. Sądy bezpodstawnie uznają, że interes, jakim legitymują się wierzyciele banku jest interesem faktycznym a nie prawnym. Ze stanowiskiem tym nie sposób się zgodzić. Obligatariusz swojego interesu prawnego może upatrywać chociażby w regulacjach ustawy o obligacjach, czy ustawy o obrocie instrumentami finansowymi. Ponadto z uwagi na nieprawidłową implementację art. 85 dyrektywy BRR, sądy krajowe powinny stosować prounijną wykładnię przepisów tak, aby nie pozbawiać wierzycieli banku prawa do sądu, które jest gwarantowane zarówno przez Konstytucję, jak i Kartę Praw Podstawowych UE.

The attribute of a party in resolution procedure of entities entitled from redeemed bonds and bank accounts

Summary: The current case-law considers that entities entitled from redeemed bonds and bank accounts are unable to challenge the Bank Guarantee Fund's decision. The courts unduly recognize that the legitimate interest of the bank's creditors is a factual and not a legal interest. The above statement is difficult to accept. The bondholder may sought his legal interest, for example, in the regulations of the Act on Bonds or the Act on Trading in Financial Instruments. Moreover, due to the incorrect implementation of Article 85 of the BRR Directive, national courts should apply a pro-union interpretation of the provisions so as not to deprive creditors of one of the fundamental rights, which is the right to a court.

Keywords: Bank Guarantee Fund, resolution procedure, redemption of bank bonds, bondholder, depositor, legal interest, right to file complaints, right to a court.